

**ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ  
ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

**Тетяна НИКИФОРУК, Валерія АНДРІЄЦЬ,**  
Вищий державний навчальний заклад України  
“Буковинський державний медичний університет”,  
Чернівці (Україна), kuryluk235@ukr.net

**FORMATION OF MOTIVATION OF FOREIGN STUDENTS  
DURING THE TEACHING OF THE UKRAINIAN LANGUAGE**

**Tetyana NYKYFORUK, Valeriya ANDRIYETS**  
Higher State Educational Institution of Ukraine  
“Bukovynian State Medical University”, Chernivtsi (Ukraine),  
RESEARCHER ID: S – 7000-2016; ORCID ID:0000-0001-5365-5578

**Татьяна Никифорок, Валерия Андриец. Формирование мотивации студентов-иностранцев во время преподавания украинского языка.** Целью статьи является систематизировать основные приемы преподавателя в формировании положительной мотивации студента в изучении украинского языка как иностранного для улучшения качества обучения. **Методы:** систематизации, анализа и синтеза, обобщения практического опыта и общепринятых тенденций. **Новизна работы** заключается в демонстрации собственного мнения по формированию и содержанию мотивации студента – иностранного гражданина к изучению украинского языка. **Выводы.** Изучение языка требует значительных усилий. Овладение фонетическими, лексическими, грамматическими, стилистическими нормами требует от студента умственных, психологических, физических возможностей. Поскольку конечным звеном изучения любого языка является умение пользоваться этими знаниями в любой сфере общества, то преподаватель должен направить деятельность студентов на освоение нужных знаний для достижения коммуникативной цели. То есть важной задачей преподавателя является не просто сделать установку и сформировать положительную мотивацию, а постоянно удерживать ее в течение обучения студента языке, создавать различные ситуации, побуждать студента к совершенствованию знаний по украинскому языку, навыков применения этих знаний на практике. Привлечение к духовной сокровищнице нации, язык которой изучает студент, личная ориентация преподавателя и студента, СМИ, практические ситуации, использование в практической работе ролевых игр, постепенное введение студента-иностранца в украинскую среду поможет не только достичь коммуникативной цели, но будет способствовать разнообразию жизни студентов, ведь все, что они получают здесь, в Украине, останется в их памяти навсегда.

**Ключевые слова:** мотивация, коммуникативный аспект, ролевые игры, украинский язык, языковые нормы, инновационные методы обучения.

**Вступ.** Основним елементом створення навчального заняття з будь-якої дисципліни є формування мотивації викладачем, мотивації у студента до вивчення цієї дисципліни. Мотивація дає відповідь на питання – для чого ми вивчаємо цей предмет? Створення позитивної мотивації дає можливість досягти бажаного результату у навчанні. Адже первинна установка – для чого мені потрібні ці знання і що мені потрібно для цього зробити є запорукою успішного навчання.

**Постановка проблеми.** Проблема створення мотивації є наскрізною і необхідною завжди. Змінюються часи і ми змінюємося разом з ними. Сьогодні мотивувати учня, студента до навчання тими засобами, які використовувалися 10-15 років тому не завжди дають позитивний результат, а утримування уваги навколо предмета і досягнення поставленої мети потребує від викладача нових креативних і професійних ідей.

**Історіографія.** До питання мотивації студентів зверталися у своїх працях Даниленко Л. В., Тимчук І. М., Бей Л. Б., Гелецька А. І., Ніколаєва С. Ю. Кочан І., Фоміна Л. В., Пальчикова О.О. та ін.

**Виклад основного матеріалу.** Вивчення мови потребує неабияких зусиль. Опанування фонетичними, лексичними, граматичними, стилістичними нормами

потребує від студента розумових, психологічних, фізичних можливостей. Оскільки кінцевою ланкою вивчення будь-якої мови є вміння послуговуватися цими знаннями у будь-якій сфері суспільства, то викладач має спрямувати діяльність студентів на освоєння потрібних знань для досягнення комунікативної мети.

Однією з основних проблем сьогодення у вивченні курсу української мови є формування мотивації. Здавалося б на перший погляд, студент-іноземець навчається в іншій країні, то він уже мотивований, адже найближчі 5-6 років він має жити в україномовному середовищі й вести активний спосіб життя. Але як тільки студент потрапляє у це середовище, він психологічно налаштований уникнути активного спілкування з громадянами певної країни. Тут перед викладачем виникає завдання – допомогти студенту подолати психологічний бар'єр і адаптуватися до умов того середовища у яке він потрапив. Рудакова Т. М. вивчаючи причини виникнення та способи подолання мовного бар'єру на заняттях з української мови як іноземної вважає: “Формування навичок іншомовного говоріння на заняттях з української мови буде успішним лише за умови подолання мовного бар'єру, психологічної невпевненості в собі, а також підвищення умотивованості навчання”. Саме умотивованості у

навчанні ми приділяємо увагу у нашій статті. Рудакова погоджується з думкою Н. Яковлевої<sup>1</sup> та І. Щербаня<sup>2</sup>, виділяє наступні умови подолання мовного бар'єру: 1) створення комфортних умов для сприятливого психологічного стану тих, хто навчається, з обов'язковим акцентуванням педагога на моментах успіху своїх студентів, на їхніх досягненнях у процесі вивчення іноземної мови, створенні певних комунікативних ситуацій, для переконання студентів у власних успіхах, як вияву природних здібностей; 2) додаткове штучне мотивування іноземних студентів на ґрунті творчої колективної діяльності, роботи в мікрогрупах з постійною зміною учасників під час виконання різних завдань; 3) залучення до роботи мікрогруп носіїв мови для визначення власних комунікативних здібностей та швидкого опанування техніки спілкування<sup>3</sup>.

Про ці та інші моменти створення та утримування позитивної мотивації ми поміркуємо у нашому дослідженні.

Тобто важливим завданням викладача є не просто зробити установку та сформувати позитивну мотивацію, а постійно утримувати її протягом навчання студента мові, створювати різні ситуації, що спонукатимуть студента до удосконалення знань з української мови, навичок застосування цих знань на практиці.

Навчальні заклади України беруть активну участь в обміні студентами з іншими країнами. Бувши учасницею такого проєкту між Україною і Польщею ще під час навчання в Чернівецькому національному університеті двічі мала можливість проходити навчання в період літніх канікул в університеті міста Жешова та в університеті Марії Кюрі Склодовської міста Любліна у Польщі. Метою такого навчання було опанування основ польської мови, знайомство зі звичаями, традицією, історією країни. Враження від такого навчання виклала у статті польською мовою "Jeszcze bardziej zaczęła mnie interesować polonistyka"<sup>4</sup>. Маючи певний досвід роботи з іноземними студентами, хочу поділитися деякими основними

заувагами щодо формування мотивації. Деякі аспекти щодо мотивації у вивченні української мови виклала у навчально-методичних доробках: "Ключові чинники формування професійної мотивації студента"<sup>5</sup>, "Активізація пізнавальної діяльності та ключові чинники формування професійної мотивації студента-медика під час викладання української мови як іноземної"<sup>6</sup>, "Рольові ігри під час проведення заняття з української мови для студентів – іноземних громадян. Комунікативний аспект"<sup>7</sup>, "Використання інноваційних методів викладання української мови як іноземної у медичному університеті з метою реалізації комунікативного аспекту"<sup>8</sup>. Набуті знання, отриманий досвід у результаті спілкування з колегами інших вишів впроваджую в практичну роботу зі студентами.

На перший погляд, ми все це знаємо, розуміємо, але коли доводиться працювати безпосередньо зі студентами умови життя і праці диктують свої вимоги – обмеження часу у вивченні дисципліни, власні здібності студентів і здатність до засвоєння великої кількості матеріалу не тільки з української мови, але й інших предметів.

На мою думку, в першу чергу важлива професійна мотивація викладача. Адже основним завданням викладача при навчанні української мови іноземних громадян є досягти комунікативної мети.

Наступним кроком у роботі є продумування етапів заняття. З використанням на кожному з них мотиваційних аспектів. На ці аспекти мотивації, активізації роботи студента на занятті й хочеться звернути найбільшу увагу.

Першочерговим завданням є формування навичок первинної комунікації з поступовим їх розширенням і удосконаленням.

Наступним кроком є залучення до скарбів національної культури, історії, традицій у порівнянні з культурою тієї країни, яку вони представляють. Вивчення української пісенної творчості, адже мелодія, рухи, танці завжди спростовують шлях до засвоєння навіть найскладнішого матеріалу. Просвітницько-пізнавальні

<sup>1</sup> Iakovleva N. V. Psyholoho-pedahohichni umovy podolannia komunikatyvnykh barieriv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy [Psychological and pedagogical conditions for overcoming communication barriers in the process of learning a foreign language] : avtopef. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. psykol. nauk : spets. 19.00.07, Kyiv, 2003, 20 p. [in Ukrainian].

<sup>2</sup> Shcherban I. Yu. "Podolannia komunikatyvnykh barieriv na zaniattiakh z inozemnoi movy" [Overcoming communication barriers in foreign language classes]. URL: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/719>

<sup>3</sup> Rudakova T.M. "Movnyi barrier na zaniattiakh z ukrainskoi movy yak inozemnoi: prychny vynyknennia ta sposoby podolannia" [Language barrier in classes on Ukrainian as a foreign language: causes and ways to overcome], *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii aktualni problemy vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi* [Materials of the international scientific-practical conference current issues of teaching Ukrainian as a foreign language], Bila Tserka, 2019, P. 60–61 [in Ukrainian].

<sup>4</sup> Nykyforuk Tetiana. "Jeszcze bardziej zaczęła mnie interesować polonistyka" [I became even more interested in Polish studies ], *Gazeta Polska Bukoviny*, N 6–7, 2007, P. 6 [in Polish].

<sup>5</sup> Nykyforuk T., Tsubera I. "Kliuchovi chynnyky formuvannia profesiinoi motyvatsii studenta" [Key factors in the formation of professional motivation of the student], *Materialy V mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii studentiv ta molodykh uchenykh "Studentske samovriaduvannia v systemi akademichnoi kultury"* [Materials of the V International Scientific and Practical Conference of Students and Young Scientists "Student Government in the System of Academic Culture"], Chernivtsi, 2019 [in Ukrainian].

<sup>6</sup> Nykyforuk T. "Aktyvizatsiia piznavalnoi diialnosti ta kliuchovi chynnyky formuvannia profesiinoi motyvatsii studenta-medyka pid chas vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi" [Activation of cognitive activity and key factors in the formation of professional motivation of medical students during the teaching of Ukrainian as a foreign language], *Virtus*, 41, P. 155–158 [in Ukrainian].

<sup>7</sup> Nykyforuk T. M. "Rolovi hry pid chas provedennia zaniattia z ukrainskoi movy dlia studentiv – inozemnykh hromadian. Komunikatyvnyi aspekt" [Role-playing games during Ukrainian language classes for foreign students. Communicative aspect], *Materialy navchalno-metodychnoi konferentsii "Aktualni pytannta vyshchoi medychnoi ta farmatsevychnoi osvity: dosvid, problemy, innovatsii ta suchasni tekhnologii"* [Materials of the educational and methodical conference "Current issues of higher medical and pharmaceutical education: experience, problems, innovations and modern technologies"], Chernivtsi, 2019, P. 460–462 [in Ukrainian].

<sup>8</sup> Nykyforuk T. "Vykorystannia innovatsiinykh metodiv vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi u medychnomu universyteti z metoiu realizatsii komunikatyvnoho aspektu" [The use of innovative methods of teaching Ukrainian as a foreign language at the Medical University in order to implement the communicative aspect], *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Aktualni pytannta suspilno-humanitarnykh nauk ta istorii medytsyny"* [Materials of the international scientific-practical conference "Current issues of social sciences and humanities and history of medicine"], Chernivtsi, 2018, P. 150–151 [in Ukrainian].

заходи для студентів-іноземців. Знайомство з традиціями святкування Різдва, Великодня та інших державних і релігійних свят в Україні<sup>9</sup>. Стимулом є декламування віршів, бо вивчати мову це не тільки необхідність, але й естетична насолода. Тому, наприклад, до Міжнародного дня рідної мови, Дня поезії, шевченківських свят, Дня матері залучати студентів до вивчення поезії, пісні, що сприятиме розширенню їхнього кругозору і вивчення мови. Для студента-іноземця, який оточений увагою публіки в іншій країні є певною психологічною підтримкою у вивченні мови. Загальновідома істина, для того, щоб щось вдавалося у житті потрібно полюбити це всім серцем і душею.

Наступним кроком до утримування бажання студента у вивченні мови є демонстрація відеороликів як іноземці говорять українською. Відеозаписів у мережі Інтернет є чимало, щоб показати й вселити віру студента у власні можливості.

У позакласній роботі створити для студента такі умови, щоб він потрапив у середовище, де буде необхідність спілкування українською мовою. Наприклад, “У банку”, “У транспорті”, “У магазині” (відвідування різних видів магазинів і початок спілкування з працівниками магазину), “В аптеці”, “Знайомство”, “На вулиці”, “У бібліотеці”, “У місті”, “На вокзалі”, “Телефонна розмова”, “На пошті” тощо. Такі завдання вводяться для подолання мовного бар’єру і початку спілкування у позааудиторній сфері. Важливо переконати студента, що консультанти охоче йдуть на контакт і це дає змогу почати активну комунікацію.

Одним із різновидів соціалізації іноземного студента можуть бути екскурсії по місту, визначними місцями, відвідування музеїв тощо.

Звісно, обмеження у часі та просторі, особливо викликані обмеження карантинними умовами життя людей під час пандемії диктують свої правила у побудові мотиваційних аспектів. Тому важливим елементом в умовах сьогодення є побудова заняття із використання рольових ігор. Наприклад, викладач подає ситуації, а студенти у формі діалогу їх розігрують, для прикладу, продавець – покупець, продавець-консультант і покупець, офіціант-клієнт, бібліотекар-читач, аптекар-відвідувач, лікар-пацієнт, кондуктор-пасажир, пасажир-провідник, касир-клієнт тощо. Таким чином, кожен такий прийом заняття на будь-яку тему дає змогу застосувати всі змістові лінії: аудіювання, читання, говоріння, письмо і створити відповідну мотивацію.

Ще одним із засобів мотивації може бути створення різних мовних конкурсів, наприклад: “Найкращий декламатор поезії”, “Найкращий знавець граматики”, “Кращий знавець українських традицій”, “Кращий виконавець української народної пісні”, “Кращий гуморист” і обов’язково за участь нагороджувати грамотами, подяками, це невеличка паперова винагорода, але це і пам’ятка за участь і старання, діяльність студентів. Залучення до загальноуніверситетських, загальнокафедральних мовно-історичних, просвітницьких, пізнавальних заходів.

Залучення до наукових гуртків кафедри дає можливість стимулювати наукові здібності студентів, адже їх праця є частиною загальноуніверситетських здобутків, що не може залишитися поза увагою і сприяти успішності у засвоєнні мовного матеріалу.

Провідну роль у формуванні та збереженні мотивації у навчанні відіграє особистість викладача. Вміння подати матеріал, зацікавити, створити відповідну атмосферу дружби, взаєморозуміння, взаємодопомоги, поваги, дотепний жарт, цікаві приклади з життя завжди мотивують увагу студента і значно полегшують сприйняття і засвоєння навіть найважчого матеріалу. Заслугує на увагу використання викладачем і зверненні до студента шанобливої множини.

Одним із важливих аспектів мотивації для створення активної комунікації – це читання популярних книг, перегляд цікавих фільмів з субтитрами, прослуховування радіо, відвідування концертних програм, театральних вистав, що покликані розвивати здібності студентів, адже студенти наділені різними талантами і зацікавлення ними викладача є проявом уваги, поваги й налагодження активної співпраці викладач-студент.

Таке поступове введення студента-іноземця в українське середовище допоможе не тільки досягти комунікативної мети, але сприятиме урізноманітненню життя студентів, адже все, що вони здобувають тут, в Україні, залишиться у їхній пам’яті назавжди. Такі заходи сприятимуть всебічному розвитку особистості студента: виховання, навчання, наукова, просвітницька, розважальна діяльність.

Всі зусилля спрямовані на те, щоб зацікавити іноземців українознавством і тим самим ще більше сприяти входженню до світового контексту.

**Висновки.** Вивчення мови вимагає неабияких зусиль. Опанування фонетичними, лексичними, граматичними, стилістичними нормами потребує від студента розумових, психологічних, фізичних можливостей. Оскільки кінцевою ланкою вивчення будь-якої мови є вміння послуговуватися цими знаннями у будь-якій сфері суспільства, то викладач має спрямувати діяльність студентів на освоєння потрібних знань для досягнення комунікативної мети. Тобто важливим завданням викладача є не просто зробити установку та сформувати позитивну мотивацію, а постійно утримувати її протягом навчання студента мові, створювати різні ситуації, що спонукатимуть студента до удосконалення знань з української мови, сприяти виробленню навичок застосування цих знань на практиці. Залучення до духовної скарбниці нації, мову якої вивчає студент, особиста орієнтація викладача і студента, ЗМІ, практичні ситуації, використання в практичній роботі рольових ігор, поступове введення студента-іноземця в українське середовище допоможе не тільки досягти комунікативної мети, але сприятиме урізноманітненню життя студентів, адже все, що вони здобувають тут, в Україні, залишиться у їхній пам’яті назавжди.

**Tetyana Nykyforuk, Valeriya Andriyets. Formation of motivation of foreign students during the teaching of the Ukrainian language.** The purpose of the article is to generalize, systematize the main techniques of the teacher in the formation of positive motivation of the student in learning Ukrainian as a foreign language to improve the quality of education. **Methods:** systematization, analysis and synthesis, generalization of practical experience and generally accepted trends.

The novelty of the work is to demonstrate one's own view on the formation and maintenance of motivation of a student - a foreign citizen to learn the Ukrainian language.

**Conclusions.** Learning a language requires a lot of effort. Mastering phonetic, lexical, grammatical, stylistic norms requires

<sup>9</sup>Nykyforuk T. “Tradytzii sviatkuvannya Rizdva v Ukraini.” [Traditions of celebrating Christmas in Ukraine] URL: <https://www.bsmu.edu.ua/news/tradiczi%D1%97-svyatkuvannya-rizdva-v-ukra%D1%97ni/> [in Ukrainian].

from the student mental, psychological, physical capabilities. Since the final link in the study of any language is the ability to use this knowledge in any area of society, the teacher must direct the activities of students to acquire the necessary knowledge to achieve a communicative goal. That is, the important task of the teacher is not just to make an installation and form a positive motivation, but to constantly maintain it during the student's language learning, to create different situations that will encourage students to improve their knowledge of Ukrainian, skills of applying this knowledge in practice. Involvement in the spiritual treasury of the nation whose language is studied by the student, personal orientation of the teacher and the student, mass media, practical situations, use of role-playing games in practical work, gradual introduction of the foreign student into the Ukrainian environment will help not only to achieve the communicative goal. After all, everything they get here in Ukraine will remain in their memory forever.

**Key words:** motivation, communicative aspect, role games, Ukrainian language, language norms, innovative teaching methods.

**Тетяна Никифорук** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри суспільних наук та українознавства Вищого державного навчального закладу України “Буковинський державний медичний університет”. Автор понад 80 науково-методичних публікацій. Відповідальний секретар спільного українсько-румунського наукового журналу “Актуальні питання суспільних наук та історії медицини”. Коло наукових інтересів: теорія

віриознавства загалом та поетика віршованих творів С. Воробкевича, викладання української мови як іноземної.

**Tetyana Nykyforuk** – Candidate of Philology, Associate Professor of Department of Social sciences and Ukrainian Studies of Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”; Author of over 80 scientific and methodological articles. Executive secretary of Ukrainian-Romanian scientific journal “Current Issues of Social Studies and History of Medicine”. Scientific research interests: the creation of poetry and poetics of S. Vorobkevych's verses, teaching of Ukrainian language as a foreign language.

**Валерія Андрієць** – викладач коледжу ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”. Коло наукових інтересів: інтерактивні технології викладання української мови та літератури.

**Valeriya Andriyets** – is a lecturer of the College of Higher State Educational Institution of Ukraine “Bukovynian State Medical University”. Scientific research interests: interactive technologies of Ukrainian language and literature teaching.

**Received:** 05.08.2020

**Advance Access Published:** September 2020

© T. Nykyforuk, V. Andriyets, 2020